

Kako je Lila Prap s svojimi ilustracijami osvojila Japonsko Filmska zgodba o uspehu

Matjaž Brulc

Ilustratorki in mladinski pisateljici Lilijani Praprotnik Zupančič (1955) – sicer daleč bolj prepoznavni pod umetniškim imenom Lila Prap – je s svojim delom uspelo sprebrniti ustaljeno karieristično šablono slovenskega kulturnika. Če za slednjega ponavadi velja, da šele uspehu na tujem pritiče ustrezno priznanje doma, se zdi, da Lilin primer logiko vsaj do neke mere obrača na glavo. Spričo nagrad in priznanj, ki jih je za ilustracije oziroma knjige v zadnjem desetletju in pol prejela na domačem terenu, se njena zgodba o mednarodnem uspehu bere tudi kot potrditev umestnih odločitev domačih žirantov, ki so prepoznali kvaliteto tistega, kar je danes *registered trademark*, posledično pa seveda tudi ustrezno velik globalni biznis. Ravno v povezavi s slednjim se lahko zgodba v Celju bivaajoče ilustratorke bere še kako drugače. Dokumentarec z naslovom *LilaPrap®* (2009) režiserja in snemalca Aleša Šege skuša po napovedi sodeč detektirati enega teh nivojev: avtorjev izdelek naj bi tako napeljeval tudi k »razmisleku o paradoksu med intimno umetnostjo in njenimi pojavnimi oblikami v potrošniški družbi.«

Film *LilaPrap®* je bil prvič javno predvajan lani decembra v Muzeju novejšje zgodovine v Celju; nekaj ponovitev je bilo moč videti tudi v celjskem kinu Metropol, in sicer v času trajanja multimedijske razstave ilustratorkinih del, ki so jo pripravili februarja v tamkajšnji Galeriji sodobne umetnosti. Slabo uro trajajoč dokumentarec, katerega scenarij je napisala Tanja Roženberger Šega, glasbo zanj pa Gašper Piano, gledalca prvenstveno vodi k dvema različnima svetovoma, katerih presečišče je seveda delo Lile Prap: prvega najdemo v Šmarjeti pri Celju, kjer avtorica živi in ustvarja, drugi se nahaja na daljnem Japonskem, natančneje v Tokiu, kjer ima sedež medijska korporacija NHK Enterprises. Pred nekaj leti so namreč njihovi producenti na knjižnem sejmu v Bologni odkrili ilustracije Lile Prap, ki je tedaj knjige za otroke izdajala pri ljubljanski Mladinski knjigi. Izstopajoči značaj avtoričinega dela, ki se ne uklanja trendovskim zahtevam produkcije knjig za otroke, prinaša pa svojevrstno likovno svežino in tudi humor, je navdušil in prepričal Japonce, da so zasnovali blagovno znamko, ki ne skriva pretenzij po objemu globalnega trga. Investicija

v pester asortiman medijskih oziroma knjižnih in še kakšnih izdelkov je Lila Prap suvereno naplavila na mednarodni oder – njene knjige so bile izdane že v več kot tridesetih državah sveta (število prodanih izvodov se samo na Japonskem giblje pri številki 70.000); dodatno pa lahko trdimo, da se zaradi avtoričinega uspeha dviguje tudi simbolni kapital slovenske ilustracije kot take. Seveda ne gre pozabiti niti promocije dežele naše – pomenljiv detalj razkriva prizor v dokumentarcu, posnet v neki dobro založeni japonski trgovini za malčke: na embalaži nekaterih izdelkov blagovne znamke Lile Prap se dejansko pojavlja s puščico opremljeni zemljevid našega konca sveta ...

Lila Prap, po izobrazbi arhitektka, se je po zaključenem šolanju udejstvovala v mnogoterih poklicih – bila je arhitektka, grafična oblikovalka, učiteljica, karikaturistka ... Ob koncu osemdesetih let je pridobila status svobodne umetnice na področjih literarnega in likovnega ustvarjanja. Prva knjiga z njenimi ilustracijami, *Zgodbe in nezgodbe*, je izšla leta 1993. Od srede devetdesetih let je ustvarila številne gledališke in plesne predstave ter lutkovne igre, namenjene najmlajšim, ter vseskozi objavljala v revijah za otroke. Ukvarjala se je tudi s satiro. *Zgodbam in nezgodbam* je sledilo več knjižnih projektov v sodelovanju z drugimi avtorji; prva knjiga, za katero je prispevala tako besedila kot ilustracije, je izšla leta 2000 (*Živalske uspavanke*), dve leti kasneje pa znamenita slikanica *Zakaj*, s katero je Lila Prap doživela tudi največji mednarodni uspeh – po njej so na Japonskem leta 2008 posneli 26 delov risane serije, ki si jih je bilo moč ogledati tudi na celjski razstavi. Do sedaj je avtorica izdala oziroma sodelovala pri najmanj ducatu knjig; njene ilustracije so bile predstavljene na številnih razstavah doma in na tujem – njeno zadnjo razstavo pri nas je bilo moč videti marca v ljubljanski galeriji P74.

Dokumentarni film o Lili Prap se zgošča predvsem okoli zgodbe avtoričinega uspeha na Japonskem, pri čemer skuša film orisati tako rojstvo kot udejanjanje tega procesa. Film je zastavljen kot kolaž intervjujev, katerega enakomerni tok prekinjajo krajši odlomki iz risank in drugih oddaj, posnetki ilustracij ali pač avtorica, ki jo v krajših sekvencah spremljamo ob poslovnih obveznostih, kot so knjižni sejmi, obiski malčkov in predavanja. Govorci v intervjujih pojasnjujejo poslovne in tudi bolj zasebne izkušnje z avtorico ali z njenim delom; povečini gre za profesionalce iz različnih vej kreativne industrije oziroma knjigotrštva, tako iz Japonske kot iz Slovenije. Način njihovega rezoniranja v filmu je pričakovano in mestoma postaja celo uradniško suhoparen; njihov ritem pa na presenetljiv način razbijajo kadri z avtorico, ki ostaja središče filma in jo največkrat srečujemo v njenem domačem okolju. Njena sproščena in iskrena drža se ne preizkuša v všečnem koketiranju z gledalcem, je predvsem skromna in neposredna, morda nekoliko zbadljiva, mestoma je zaslutiti celo nekakšno naveličanost. Ob gledanju filma se je težko znebiti občutka, da ji je vse to celo malček odveč, da gre skratka za osebnost, ki bolj kot v soju žarometov uživa med ustvarjanjem v svojem podstrešnem ateljeju.

Film učinkuje kot razširjeni portret avtorice, pri čemer so v ospredju še zlasti njeni odzivi oziroma komentarji na dogajanje. Čeravno mestoma spregovori tudi o začetkih in o iskanju same sebe, so se avtorji filma izognili tako pretirani biografski faktografiji kot tudi podrobnejši analizi njenega dela. Še zlasti zanimiv del je tisti, ki je posnet na Japonskem, saj lahko gledalec zlahka zasluži domet korporacijskega aparata, ki stoji za omenjeno blagovno znamko in njeno komercializacijo. Dejstvo je, da je japonski trg za otroke zasičen s tovrstnimi produkti, vendar pa delu Lile Prap – seveda tudi zaradi uspešnih promocijskih strategij – uspeva preboj med najbolj iskane izdelke na tamkajšnjem tržišču. In zdi se, da avtorica vse to prenaša nad vse stoično.

V kontekstu dokumentarca (in tudi nasploh) še bolj kot avtoričino vrhunsko delo fascinira njen skorajda pravljici uspeh. Oziroma vse tisto, kar le-ta pomeni v mednarodnem okolju. Lila Prap oziroma njeno delo tako posredno ilustrira prepad med uspehom, kakršnega poznamo v neprimerno manjšem domačem okolju, ter tistega, ki vlada zunaj; film iz prve roke servira podobo delovanja velike medijske industrije kot tudi način razmišljanja, ki ji vlada. In v tem segmentu se načenjajo številna vprašanja, zvedljiva na dinamiko primerjanja možnosti med majhnim in velikim ... Prav v tej perspektivi, da gre namreč za brzokone najodličnejšo ambasadorico slovenske kulture v tujini, pa lahko iščemo paradoks dela Lile Prap, omenjen v uvodu.

Dokumentarec *LilaPrap** (50', 2009, režija Aleš Šega) je bil predvajan kot dokumentarec meseca 28. marca 2010 na 1. programu TV Slovenija.